
NOVIJI ZAGREBAËKI SPOMENICI

Ëetvrtak, 08 Studeni 2007

Postoje

u svijetu metropole, poput onih europskih koje nisu bile metropole samo svog vlastitog naroda, veæ su se razvijale zahvaljujuæi i velikom kolonijalnom carstvu kojim su decenijama, a ponegdje i stoljeæima upravljale. Veæ prvi pogled na te gradove govori da su bili središta politieke i gospodarske moæi. To odaju njihove raskošne palaæe, široke avenije, prekrasni mostovi preko rijeka i njihovi nacionalni spomenici svojim vojskovoðama, kraljevima, znanstvenicima, umjetnicima i sl. I sve to djeluje tako neusiljeno, prirodno, nestisnuto – upravo onako kako to treba biti, i nikako drugaèije.

Veæ

prvi pogled na naš grad Zagreb, govori da taj grad nikad nije bio središte neke velike politieke i gospodarske moæi u svojoj povijesti. Gotovo po svim starim graðevinama se vidi da su graðene malim, skromnim novcima. A to se odrazilo i na njegovo prostorno planiranje, mnoge su ulice tijesne, nema veæih gradskih trgova i sl. Još se u središnjem dijelu grada nalaze neke stare ruševne straaæare.

No tu ništa ne moæemo, takvi smo kakvi smo, a obzirom kakvu smo imali politieku sudbinu (za koju smo najèšæe sami bili krivi) moæe se kazati da i dobro izgledamo.

Ali

osnivanjem samostalne dræave u devedesetim godinama prošlog stoljeæa, oèito smo æeljeli ubrzano nadoknaditi sve ono što smo kroz povijest zbog neslobode propustili, pa nas je uhvatila neka spomenikomanija, tj. postavljanje spomenika tamo gdje im nije mjesto, jer naprosto nema prostora, ali i postavljanje takvih spomenika jer nemamo boljih. Za izgled jednog grada, a poglavito onog koji pretendira biti metropola, bolje je ne postaviti neki spomenik nekome, nego ga postaviti na mjesto gdje za njega nema prostora ili postaviti bilo kakav spomenik jer nemamo boljeg.

Ako

prošetamo gradom i pogledamo starije spomenike, mahom one iz devetnaestog stoljeæa, ili iz poèetka dvadesetog, primijetit æemo da je na pr. spomenik u Ilici o. Andriji Kaèiæu Miošiæu dosta dobro sjeo, dobro se uklopio u ambijent, i sam spomenik udovoljava standardima traæene kvalitete.

Dosta

je dobra situacija i sa spomenikom Banu Jelaèiæu, premda bi trg na kojeg je postavljen trebao biti barem za još polovinu veæi, tom dobrom umjetnièkom djelu bolje bi odgovarao nešto veæi prostor. A posebno je dobra situacija sa spomenikom pjesniku Petru Preradoviæu, i kao likovno rješenje samog spomenika, ali dobio je i adekvatan prostor, trg.

Preðemo

li Zrinjevcem, sve do Tomislavovog trga, ne bismo smjeli imati nekih veæih primjedbi ni na prostor niti na spomenike koji su tamo postavljeni. Meštroviæev Zdenac æivota nije ni mogao dobiti bolju lokaciju od one koju je dobio. A isto tako i spomenik sv. Juraju na konju koji ubija zmaja.

Ali

ako uðemo u Varšavsku ulicu kao šaka u oko udarit æe nas spomenik pjesniku Tinu Ujeviæu. Postavljen je tamo gdje mu nije mjesto, tamo gdje nema prostora za spomenik, a i o izgledu i glomaznosti samog spomenika dalo bi se štošta reæi.

Mislim kad bi Tin ustao da bi se prenerazio («…spomenika neæu jer za života hodah bos, ako netko spomenik mi diže, doæi æe moj fantom i odgristi mu nos»). Te Tinove rijeði djeluju toliko proroèanski…; kao da je znao što æe mu se dogoditi!

Spomenik

velikanu Nikoli Tesli, opet postavljen tamo gdje nema prostora, može biti ne znam kako kvalitetno napravljen, tamo ne dolazi niti može doæi do izražaja. Prièala mi je davno jedna uèiteljica na selu da je svoje uèenike pitala da li u njihovom selu postoji spomenik Nikoli Tesli, djeca su jednoglasno kao iz topa odgovorila – da ne postoji. Na to im je ona rekla - Svaki elektrièni stup u našem selu je spomenik Nikoli Tesli. Doista!

Spomenik

Stjepanu Radiæu, opet na mjestu gdje ne prilièi i gdje jednostavno nema prostora. Dalo bi se dosta kritièki prozboriti i o samom spomeniku. Bilo bi mnogo bolje da je postavljen na onu malu livadicu izmeðu Gradske kavane i Katedrale u Cesarèevoj ulici, tamo bi èak i dobro stajao.

Spomenik

fra Grgi Martiæu jedva da bi se mogao uvrstiti u spomenièku kategoriju i po izgledu i lokaciji.

Na

Maruliæevom trgu spomenik ocu hrvatske književnosti, teško da bi se sam Maruliæ složio da ta gromada bronce predstavlja njega ili njegovo književno ili ako hoæete poetsko djelo.

Spomenika

Augustu Šenoi zasluŹuje svaku pohvalu i svojim umjetnièkom izradom i idejnim rješenjem prostora u koji se dobro uklapa.

Također

na vrhu Radiæeve ulice neprimjetno je postavljen spomenik sv. Juraju sa zmajem, za kojeg moram kazati da me je naprosto impresionirao i kao umjetnièko djelo i okruŹje u kojem je postavljen. Mislim da se radi o punom pogotku.

Spomenik,

studentu, èitaèu knjige koji je nedavno postavljen naslonjen na zid Novinarskog doma u Savskoj cesti, èini mi se dosta kvalitetnim rješenjem. Vrlo rado proðem pokraj njega.

Doðemo

li na Starèeviæev trg i podignemo oèi prema jednom zidnom utoru i spomeniku koji je tamo postavljen na zgradi koja se zove Starèeviæev dom, nikome drugome, veæ Ocu Domovine – taj spomenik je najveæi promašaj u svakom pogledu. Samo djelo ne samo da ne odaje snaŹnu gorostasnu liènost iz hrvatske povijesti, veæ više djeluje na nekog pijanca i mislim da u cijelome gradu ne postoji netko tko, njegovim izgledom i mjestom gdje je postavljen, nije razoèaran.

MoŹda

ste primijetili da u ovome tekstu uglavnom nisam spomenuo njihove autore, za neke i ne znam tko su, zanima me samo uradak bez obzira tko ga je stvorio i da li je taj uradak dostojan da se postavi u gradu za kojeg svi Źelimo

da na svakom koraku bude ljepši,
produhovljeniji, privlačniji i njegovom stanovniku, ali i putniku namjerniku iz
daleke zemlje.

Ta
spomenikomanija koju spominjem na početku ovog članka, ne ostavlja takav
vizualni ugođaj. Sa mnogim se zacijelo složiti brojni sugrađani, a oni koji se
neće složiti, zasigurno imaju svoje mišljenje s kojim se vjerojatno i sami ne
slažu. Doista!

Mile
Prpa